

Sankthanshaugen

Knausen ligger strategisk til midt på halvøya. Herfra er det utsyn over alle fjordarmene som den indre delen av Bindalsfjorden består av. Halvøya var med andre ord et trafikknutepunkt før i tiden, ettersom båten var det viktigste framkomstmidlet. De indre delene av Bindal har alt fra gammel tid vært et viktig båtbyggerdistrikt og mye av trafikken hadde nok sammenheng med dette. Båter skulle selges på markedet på Tilrem i Brønnøy, eller til kjøpere fra Lofoten, og mange kjøpere fra den trefattige ytterkysten henvendte seg direkte til båtbyggeren.

Den sentrale plasseringa i forhold til ferdselsvegene er også årsaken til at kirka ble oppført her. Dette førte i sin tur til at fastskolen i prestegjeldet ble bygd her i 1845, og seinere kommunelokalet. Den posisjon som gården Vassås etter størrelsen på gravhaugene hadde i jernalderen, har også å gjøre med den sentrale plasseringen.

Det kan godt tenkes at Sankthanshaugen ble brukt som utsiktspunkt av beboere i eldre tid. Herfra ville en se fremmede som kom på fjorden. Knausen har fått sitt navn av at folk brukte å samle seg her sankthansaften for å brenne bål.

Kanskje bålbrenningen her har tradisjoner tilbake til førkristen tid? Varsel ble da ofte gitt med hjelp av røyk fra varder.

På Vassås ligger et gravfelt fra jernalderen. Her er både rundhauger og båthauger. Navn har de etter sin form. Det behøver ikke ligge båter i båtformede haugene. Båtformen kan være et symbolsk uttrykk for reisen til det hinsidige, men båten kan også være en gave som den døde fikk med seg. Det ble ofte lagt utstyr som smykker og våpen i graven.

2012
Bindal kommune
i samarbeid med Nordland fylkeskommune
og Vitenskapsmuseet.

VASSÅS KULTURMINNE -LØYPE

Vassås kirke og gårdshaug

Vassås som kirkested er gammelt, men området har en førkristen historie som er eldre enn kirkestedet. På østsiden av kirken er det en gårdshaug. En gårdshaug vitner om langvarig bosetting og består av tykke kulturlag som har hopet seg opp over tid. Kulturlagene er dannet av bygningsrester og avfall. Bygdevegen går rett gjennom gårdshaugen. Da det ble gravd ut tomt til bårhuset, ble det avdekket et kulturlag på en meters tykkelse. Ved arkeologiske undersøkelser her ble det funnet torvvegger, ildsteder og stolpehull. Funn og dateringer av trekull viser at det stod hus her allerede i jernalderen, helt fra ca 500-tallet e.Kr. Kirke har det vært på Vassås siden middelalderen. Den kirka som står her i dag, ble bygd i 1733. Det er ei åttekanta korskirke, en type som en særlig finner i Midt-Norge. Den første kirka som ble bygd av denne typen i Norge, er Hospitalskirken i Trondheim.

Kirkebygg ble ofte plassert på steder som var viktige også i førkristen tid. Her på Vassås ser det som at det er tilfelle.

Vassås kirke er restaurert flere ganger, først i 1911-1912 og siden i 1981-1983.

Bindal bygdetun

Husmannsplassen Solheim, som i dag utgjør hovedvekten av Bindal Bygdetun, ble opprettet i 1875. Solheim var en av sju husmannsplasser under hovedgården Vassås prestegård. Den første husmannen kom til Solheim i 1875. Husmannen fikk samme år reist et våningshus. Senere ble det også reist et fjøs, skott, sommerfjøs og naust i tilknytning gården.

I 1895 fikk gården en ny husmann, Albrigt Busch Olsen. Hans Albrigt var gift med Dine Mathea, og de hadde til sammen fem barn. Husmannsfamilien livnærte seg av småbruket på gården, supplert med de inntektene Hans Albrigt hadde som orgeltråer i Vassås kirke.

Den siste driveren av husmannsplassen var Hilda Margrete Busch. Hun overtok gården etter sine foreldre Hans Albrigt og Dine Mathea. Hilda drev gården alene fra 1942 til hun gikk bort i 1981. Hilda var den siste personen som var underlagt husmannsvesenet i Bindal.

Etter at Hilda Busch gikk bort, bestemte arvingene at Bindal kommune skulle få gården med hus og innbo, mot at stedet skulle drives som et friluftsmuseum. Gården består i dag av våningshus, fjøs, skott og sommerfjøs, og utgjør i dag hovedvekten av anleggene i tilknytning Bindal Bygdetun. Bindal kommune er fortsatt eier av museumsanlegget, men driften av museumsvirksomheten er satt bort til Helgeland Museum.

Bygdetunet er åpent onsdag til søndag fra 23. juni og hele juli, fra kl 1100 - 1530. Det er gratis adgang og høve til å kjøpe kaffe, vafler og brus.

Kulturminneløypa på Vassås går gjennom et gravfelt fra jernalder. Vassås har hatt en sentral plass i Bindal. Langs løypa ligger Vassås kirke og Bindal bygdetun. Løypa består av 11 poster, og tar ca 1 time i rolig tempo.

- 1 Vassås kirke**
- 2 Gravfelt**
- 3 Gravhaug**
- 4 Båtformet haug**
- 5 Båtformet haug**
- 6 Høvdingehaug**
- 7 St. Hanshaugen**
- 8 Bindal bygdetun**
- 9 Kjellerhaug**
- 10 Grøtnesodden**
- 11 Gangstøsletta**

